

Nerofina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljske izdaje ce-
loletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050 — nočna 2996, 2994 in 2050

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

Ček. račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za inzerate;
Sarajevo št. 7563,
Zagreb št. 39.011,
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva 6, telefon 2992

SLOVENE

Nov duh

Rekli smo že, da so bile v izjavi Jevtičeve vlade od katoliškega prebivalstva Jugoslavije s prav posebnim zadovoljstvom sprejete besede, s katerimi je predsednik vlade izrazil iskreno željo in voljo po najbolj prijateljskem sodelovanju med cerkvijo in državo. Te besede so imele tem večji učinek, ker jih je g. Jevtič naslonil na motivacijo, da je okrepitev našega narodnega in državnega organizma v največji meri odvisna od moralne vzgoje vsakega posameznika ter duševne prosvetlitve in notranjega prepoveda ljudstva, ki more gotovo biti v prvi vrsti delo cerkve, ako naj sega do dna naše narodne duše.

To mesto v vladnem programu pomenja brez dvoma predor nove miselnosti skozi debelo plast starega liberalizma, ki je označeval duha in metode prejšnjih režimov. Verska brezbržnost enega dela naše države, povzročena po okolnostih, za katere krivda ne zadene ne posameznikov ne ljudstva, ampak zgolj zunanje činitele njegove zgodovinske usode, se je po zedinjenju pomešala s pravim veri v mnogih bistvenih pogledih načeloma nasprotnim zapadnim svobodomiselnostjo, kar je imelo škodljive učinke zlasti na polju narodne prosvete, kjer ta zastareli duh še danes kvari ozračje. Ta mešanica dobrohotne malomarnosti, ki se za verska vprašanja ne zanima in verskim vrednotam ne pripisuje velike važnosti, na eni in bojevitega antiklerikalizma, ki bi te vrednote hotel nadomestiti z drugimi, neverskimi, na drugi strani je na odločitvenih mestih ustvarila razpoloženje, ki predvsem katoliški cerkvi ni bilo prijazno. Tukaj so bili na delu tudi razni zgodovinski prerazsodki, katere je izvestna politika znala spretno izrabiti v svoje namene, tako da se je tudi s te strani ohranjevala in časih tudi skušala večati napetost med civilno in cerkveno oblastjo, med najvišjo zemsko in najvišjo duhovno avtoriteto.

Ko se je na duhovnem in političnem obzorju Evrope kazalec pomaknil že daleč naprej in je liberalna doba po dveh velikih revolucijah za vedno zatonila, je tudi pravkar minuli režim pri nas poizkusil ustvariti boljše odnose s katoliško cerkvijo, pa ni uspel, ker pač vrhovno vodstvo cerkve ni imelo zadostnega zaupanja v sistem, ki je iskal konkordata, ni pa ustvaril niti zadosti resno niti zadosti nedvoumno in odkrito predpogojev, ki so za tak sporazum nujno potrebni. Take globoko-segajoče zadeve zahtevajo tako korenitega preobrata predvsem v idejah, kakršnega prejšnji režimi niso bili zmožni, ker so na konkordatu videli samo njegovo morebitno politično vrednost in svoje politične interese, ki bi jih mogel tak sporazum po njihovem mnenju prinesiti — dočim more sporazum s cerkvijo vsemu občestvu resnično koristiti in imeti trajno vrednost ter obstoj samo, ako izhaja, kar se tiče državnega vodstva, v prvi vrsti iz navedenih razlogov, iz čustva, da je potrebna državni celoti navedena usmerjenost na podlagi vere in njene tradicije v narodu, ki je tudi pri nas največja moralna sila. Politični interesi in politična oportuniteta pride šele na drugem mestu, kakor pride šele na drugem mestu ogromna korist, ki jo more imeti vsaka kulturna država — celó nekrščanska — od prijateljskega odnosa do vodstva katoliške cerkve na polju mednarodne državne politike. Ker minuli sistem ni gledal tega vprašanja z njegovega edino pravega vidika resnično religiozne in navedene potrebe, ki jo novi čas nujno terja, pri nas nič manj kot drugod v današnji zmedbi pojmov in iskanja boljše — so se morala vsa tipanja v smer sporazuma s cerkvijo izjaloviti, da ne govorimo o mnogih drugih vzrokih in okoliščinah, glede katerih vsak dober državljani Jugoslavije želi, da bi bile enkrat za vselej in v celoti premagane.

V izjavi sedanje vlade pa vidimo po pravici svitanje novih spoznanj in tendenc, ki jih je brez zavestne vednosti in hotenja odgovornih mest že precej let pripravljala duha časa, dokler se niso v novem režimu z vso silo sama dvignila v zavest in voljo državljanov. Saj imamo, čeprav še v začetkih, pri nas izven kroga državnega vodstva, celó v taborih, ki niso pod direktnim vplivom katoliške ideologije, v mladih pokolenjih seveda, struje, ki so spoznale, da je navedena obnova Jugoslavije, od najvišjih do najnižjih, kategoričen zahtev resnično nacionalnega programa. Elementarna sila je torej, kar je v Jevtičevi izjavi prebilo še ostalo skorjo liberalizma, svobodnjaštva, moralne anarhije na kulturnem polju, tako da se tudi mi začnemo s trdnim korakom vračati k zdravim virom naše narodne omike v krščanski veri in njeni trdni navedeni podlagi. Ne smemo ostati edina država, kjer bi klic po koreniti duhovni reformi, po moralnem prepovedu naroda, po preosnovi v duhu narodnega navedenega izročila ostal zaman in kjer bi odločitvi in odgovorni vodje ne imeli smisla za to najvažnejši zahtevo zgodovinskega trenutka.

To so najslovesnejši vidiki, s katerimi danes pozdravljamo besede predsednika vlade, tiče se katoliške cerkve — vidiki, ki sledijo iz verske in navedene usmerjenosti sodobnega človeka, ki so mu religiozne vrednote zopet postale osrednje vrednote življenja, naj gre za osebo ali za družbo, državo. Kar pa se tiče onih osebnih vprašanj, ki obstojajo med cerkvijo in državo na posameznih poljih njunega javnega sodelovanja, bo gotovo prilika, da bomo še večkrat o njih izpregovorili, ko bo vlada g. Jevtiča uresničevala, kar je slovesno zagotovila in za čemer brez dvoma odkrito in učinkovito stremi.

Hitlerjevci v Avstriji

Dunaj, 10. jan. AA. Z vseh krajev poročajo, da so nacionalni socialisti začeli živahneje delovati. Oblasti so odkrile mnogo zalogo orožja in streliva in ukrenile vse potrebno, da jih ne bi kaj presenetilo. Aretirale so več sto nacionalno socialističnih agitatorjev. Vlada je dala ojačiti polje in pomnožiti garnizije, zlasti na avstrijsko-bavarski meji.

Stališče, ki nanj čaka vsa Evropa

Mala zveza in rimski sporazum

Treba bo več zelo zameglenih pojmov razbistriti, predno bodo vse podonavske države mogle dati svoj podpis pod „italijansko-francoska priporočila“ o trajni ureditvi miru v Podonavju

Rim, 10. jan.

Čisto samemu slučaju se moram zahvaliti, da sem od naši državi prijaznega diplomata dobil v roke točno besedilo tistega dela „italijansko-francoskih priporočil“, ki govori o pogodbi o „nevmešavanju“, ki naj jo podpišejo Avstrija, njene sosedne, Francija, Poljska in Rumunija. Morda ste besedilo že od druge strani dobili in ga objavili. V tem primeru boste samo pogledali, če se obe besedili vjemata. Besedilo pa je sledeče:

Besedilo priporočil o Podonavju

»Obe vladi izjavita, da sta sporazumni v tem, da priporočita državam, ki so na tem najbolj zainteresirane, da sklenejo sporazum o nevmešavanju v medsebojne notranje zadeve (accord de non — ingérence dans les affaires intérieures respectives) in da se medsebojno obvežejo, da ne bodo povzročile niti podpirale kakršnokoli akcije, ki bi imela cilj, da skuša okrniti s silo integriteto državnega ozemlja ali je naperjena proti političnemu ali socialnemu režimu katerekoli države — podpisnice (l'engagement réciproque de ne susciter ni favoriser aucune action qui ait pour but d'attenter par la force à l'intégrité territoriale et au régime politique ou social de l'un des pays contractants).«

»Sporazum, za katerega gre, naj bi bil najprej sklenjen med Italijo, Nemčijo, Madžarsko, Češkoslovaško, Jugoslavijo in Avstrijo, to se pravi med sosedami Avstrije in Avstrijo samo. Toda sporazum mora biti odprt za pristop Francije, Poljske in Rumunije, da se bo na ta način razširil na vse sosedne in nasledstvene države, poleg Avstrije in Francije (aux états voisins et successeurs en plus de l'Autriche et de la France).«

Nikdo ne bo tajil, da je besedilo, kot ga zgoraj objavljam, najbolj usodno važnosti za vse bodoče dogodke in je treba vsled tega pretehtati domala vsak izraz, predno bo mogoče postavili podpis pod njega.

Tri točke

Kot sem vam včeraj poročal, so italijanski listi na podlagi uradnih vesti raznesli po Rimu in po svetu, da je Mala zveza francosko-italijanska priporočila že sprejela. To se zdí preuranjeno, ker gornje besedilo vsebuje postavke in izraze, ki zahtevajo temeljitih pojasnitev, kljub temu, da je res, da je treba italijansko-francoski sporazum glede Podonavja pozdraviti kot razveseljiv preobrat k boljšemu. Predvsem so v navedenem besedilu tri točke, o katerih mora vladati popolna jasnost:

1. Kaj je nevmešavanje.
2. Kako je onemogočeno revizionistično rovanje in
3. Zakaj so se naenkrat mesto držav Male zveze, ki obstoja kot politična enota, naenkrat po 15 letih zopet pojavile »nasledstvene države«?

Kaj je „nevmešavanje“

Potrebno je določiti najprej in jasno pravno vsebino besede »nevmešavanje«. Ali spada vzdrževanje kulturnih stikov med narodnimi državami in njihovimi narodnimi manjšinami, raztresenimi drugod, že pod pojem »nevmešavanje«, proti kateremu lahko dotična država protestira in zahteva na podlagi pogodbe prekinitve tega dela? Ali pomeni pisanje v časopisih in knjigah o razmerah, ki vladajo med narodnimi manjšinami, že »nevmešavanje«, ki ga dotična država na podlagi pogodbe zahteva, da se zatre kot pogodbi nasprotno? Ali je obstoj rodoljubnih, kulturnih društev, ki so si, kot na primer v Nemčiji »Osrjednji urad za podpiranje Nemcev v inozemstvu«, stavila za nalogo, da z dovoljenimi sredstvi podpirajo kulturno dihanje nemških narodnih manjšin, lahko predmet protesta kakšne države, ki smatra takšno kulturno delovanje kot po pogodbi nedopustno »nevmešavanje v notranje zadeve«? Tu je cela vrsta življenjsko bitnih vprašanj, ki jih je treba pojasniti, da ne postane člen o »nevmešavanju« samovoljna giljotina, s katero se bo presekala vsaka kulturno-človečanska vez med materinim rodom in drobci, ki so razpršeni po drugih zemljah.

Ozadije rimskega pakta

Versajski mir raztrgan

Francija priznala vsa dosedanja nemška oboroževanja

Pariz, 10. jan. AA. Današnji »Echo de Paris« prinaša izpod peresa svojega diplomatskega urednika Pertinaxa članek o rimskih sporazumih med Lavalom in Mussolinijem in pravi med drugim:

Glavno točko francosko-italijanskega sporazuma javnosti prikrijava. Ta točka je namreč, da so Flandin, Laval in sir John Simon na svojem sestanku 22. decembra l. l. sklenili, da bo francoska vlada umaknila svojo noto, ki sta jo 17. aprila lanskega leta podpisala Doumergue in Barthou o nemški razorožitvi. Tako so francoski ministri pristali na to, da pod določenimi pogoji legalizirajo nemško oboroževanje. Ze samo zaradi tega je na novo

Trije zunanji ministri Male zveze: Beneš, Jevtić, Titulescu.

Kje je zid proti revizionizmu?

Navedeno besedilo sporazuma je spretno obšlo vprašanje revizionizma, in to ni dobro. Tudi v tej točki je treba torej večje jasnosti v sporazumu, ki ga Italija in Francija skupno priporočata Avstriji in njenim sosedam. Kaj se pravi »povzročati ali podpirati akcije«? Mogoče je še eno stališče: mirno gledati in pustiti, da se akcija razvije. Ali ni ravno Madžarska v Ženevi prišla s tem izgovorom, da ni »povzročala«, da ni »podpirala« protijugoslovanskih teroristov na svojem ozemlju, marveč, da jim je dala samo pasivno pravico pribežališča. In vendar, kaj vse se je dogajalo na Janka Pusti! Protirevizijsko stališče bodo države Male zveze torej izrazile z drugimi, bolj jasnimi in določenimi besedami. V pogodbo mora poleg »povzročanja in »podpiranja« priti tudi izraz »nepretic« (ne tolérer). Zgoraj navedeno besedilo je prišlo madžarskemu revizionizmu še dalje nasproti, ko postavlja meje tej obveznosti, rekóč, da se samo ne sme podpirati ali povzročati akcija, ki bi hotela s silo spremeniti ozemlje ali politične ali socialne režime. Torej je dovoljena vsa revizionistična propaganda, samo da se skrje pod oportunistični in cenen izgovor, da dela za mirno spremembo sedanjega položaja! Predno bodo sosedne Avstrije to rimsko priporočilo podpi-

sale, bo treba revizionizem z večjo jasnostjo izključiti kot sredstvo zunanje politike.

Odkod naenkrat mesto Male zveze „nasledstvene države“?

Končno je čudno, da se je naenkrat pojavil zopet izraz »nasledstvene države«. Kdo so te države, ki jih opečatijo v Rimu za neke vrste dediče, ki so se obogatili ob smrti nekega velikega pokojnika? Na zunaj izgleda to malenkostno, a je značilno za duh, v katerem so to besedilo skovali po dolgih, budih diskusijah. Nasledstvenih držav mednarodnopravno ni, ampak v Podonavju so neodvisne, svobodne, narodne države, poleg njih pa je še kot politična tvorba prvega reda Mala zveza, kot izraz politične volje 50 milijonov ljudi. Če bomo torej vstopili po dolgem preudarku v objem rimskih priporočil, bomo to storili ne kot skupina raztresenih »nasledstvenih držav«, ki ne vedo, kaj hočejo, ampak kot Mala zveza, ki ima svoj določen cilj in sredstva, da ga doseže.

To sem mislil še dodati dozdanjim svojim poročilom o rimskem sestanku, ki ga bomo mogli pravilno ocenjevati še le čez nekaj časa, ko bomo videli, v kakšnem duhu se bo udeleževala volja vesele, ki se je po navidezni smrti pakta četvorice zopet pojavila s takšno silo.

Pisan dnevni red zasedanja ZN

Ženeva, 10. jan. TG. Češkoslovaški in romunski zunanji minister prideta v Ženevo v nedeljo, 13. jan. zvečer. Jugoslavijo bo zastopal stalni delegat pri Zvezi narodov Konstantin Fotić.

Ženeva, 10. dec. c. Jutri se otvori izredno zasedanje Zveze narodov, ki mu predseduje turški zunanji minister dr. Tefik Ruždi bej. Sir John Simon bo po izrecnem naročilu svoje vlade takoj začel pogajanja z Lavalom in ostalimi zastopniki vesele, da se čimprej začne z novim članom delati za uspeh razorožitvene konference. Jasno je, da Laval v imenu Francije ne bo delal nobenih težav, posebno še sedaj ne po uspehih pogajanjih v Rimu. Glavno težavo še zmeraj tvori stališče Nemčije. Zato je angleška vlada danes pooblastila svojega veleposlanika v Berlinu, naj gre v zunanje ministrstvo in v imenu Anglije povabi Nemčijo, da pošlje svojega delegata v komisijo, ki bo v imenu Zveze narodov proglasila in izvedla izid plebiscita v Posaarju. Angleški veleposlanik je dobil tudi pooblastilo, da izjavi v Berlinu, da bo Anglija skušala rešiti razorožitveni problem na način, ki bi zadovoljeval Nemčijo, brž ko bi Nemčija s svojim sodelovanjem v Ženevi pomagala končno rešiti vprašanje Posaarja. V Berlinu pa so ta korak angleške vlade sprejeli zelo hladno in so angleškemu veleposlaniku odgovorili, da so obveščeni iz Ženeve, da misli Svet Zveze narodov topot samo sprejeti na znanje izid glasovanja, nato pa odločiti o ločitvah na prihodnje zasedanje Sveta Zveze na-

rodov narodov. Zato je razumljivo, da Nemčija ne more poslati svojega sodelavca v sarsko komisijo v Ženevo.

Schuschnigg v Pariz

Prav tako izven pravega dela Sveta Zveze narodov bodo tudi zelo važni sestanki med avstrijskim zunanjim ministrom Berger-Waldem in francoskim zunanjim ministrom Lavalom. Na teh sestankih bo podrobno dogovorjeno o obisku kanclerja Schuschnigga v Parizu.

Abesinija naj čaka

Kar se tiče spora med Italijo in Abesinijo, izgleda, da bo Svet Zveze narodov pritožbo Abesinije moral odložiti na prihodnje zasedanje Sveta Zveze narodov. Abesinija se namreč sklicuje na čl. 2 pakta Zveze narodov, toda v smislu tega člena bi morala Abesinija navesti, kakšno proceduro hoče. Ker pa Abesinija tega ni storila, ne bo mogoče vzeti v pretres abesinske pritožbe. Pač pa bo Svet Zveze narodov obravnaval spor, ki je nastal med Irakom in Perzijo.

Madžarska preiskava

Veliko zanimanje vlada tudi za odgovor madžarske vlade, ki ga je Madžarska dolžna dati Svetu Zveze narodov v smislu sklepov zadnjega izrednega zasedanja Sveta Zveze narodov meseca decembra 1934. Zelo napeto se pričakuje, kakšno stališče bo zavzela Mala zveza do odgovora madžarske vlade, ki ga je danes prinesel njen delegat Eckhardt iz Budimpešte.

Dobro obveščeni krogi, ki so odlični poznavalci sestava Zveze narodov, izražajo svoje začudenje, da si upa madžarska vlada sprožiti to vprašanje, ki avtomatično povlači pozivanje na čl. 11 pakta Zveze narodov (po § 2 tega člena se predvidevajo vsi oni momenti, ki bi lahko vplivali na dobre odnose med narodi in na sam mir. Ona to lahko stori kot vsak drugi član Zveze narodov, ki bi našel za potrebno, da se pozove na ta člen pakta, samo eventuelen poskus Madžarske ne bi imel nobene zveze z njenim odgovorom, ki se od nje pričakuje na temelju resolucije Sveta Zveze narodov z dne 10. decembra, in ki se nanaša na odgovornost njenih oblasti za marseillski zločin. Radi tega se veruje, da gre tu za političen maneuver, ki ga bodo v Svetu Zveze narodov zelo slabo tolmačili, enako pa ga bodo obsodile tudi prestolnice vseh evropskih držav, zlasti prestolnice vesele.

Kdo so Tuniti? Narod, ki je izumrl

Ko v naših krajih postane dan kratek in brez solca, ko so noči dolge in temne, ko megle cele tedne zakrivajo sonce ter sneg pokriva zemljo, tedaj v krajih severnega ledenega kroga vlada večna noč. Na Islandskem, na severnem Norveškem in Švedskem se dani vsaj okrog poldneva, toda v severni Grönlandiji in na bližnjih otokih, kateri spadajo že k Ameriki, se to opoldansko svetlikanje vidi le ob jasnih dneh kot slabotna svetloba na jugu. Pa še to izgine okrog božiča. Potem pa je tu globoka in nepretrgana noč. Človek si kar misli, ne more, da v teh temnih in ledenih nočeh morejo še prebivati ljudje; in če prebivajo — bi mislil — da je njihovo svetlikanje pustilo in žalostno. Pa je le narobe res! Narava je res kruta in trda, snežni viharji divjajo, pomanjkanje živl grozi. Ljudje morajo na lov in ribolov, ki pa zahtevata vsako leto mnogo človeških življenj. Eskimi, ki prebivajo v teh zledenelih krajih, nosijo na obrazu res znake neke žalostne melanholije, ki je pa lastna vsem mongolskim ljudstvom, toda sicer žive življenje polno dogodkov, vesela dela in tudi smeja.

Vse to pa še ne pojasni skrivnosti, kako so ti najbolj severni prebivalci zemlje zašli v to ledeno puščavo. Po mišljenju strokovnjakov je kultura Eskimov bolj celinskega kakor pa obmorskega značaja. Celina v teh krajih, na Labradorju, v notranji Grönlandiji itd., pa je že dolga stoletja docela brez živali in rastlin, pokrita le z večnim ledom. Od malih čredic pižmarjev, ki zaidejo včasih celo tako daleč na sever, ki pa jih v Grönlandiji sploh ni, bi ljudje ne mogli živeti.

Sledovi izumrle kulture

Če so torej Eskimi res prebivali na celini, jih ni moglo tja zvabiti nič drugega, kakor drugo ljudstvo, katero je že pred njimi prebivalo v teh krajih in živelo »od morja«, torej narod z obmorsko kulturo. In zadnja leta so raziskovalci zares našli na sledove takega naroda. Ti sledovi so bili spočetka le fantastični spomini, bajke ter stare pesmi, ki še žive med Eskimi. Kmalu pa so tudi izkopanine odkrile kulturno dediščino naroda, ki je nekoč tu prebival. Seveda te izkopanine zadajajo več novih ugank, kakor pa jih rešujejo.

Tuniti - močni ljudje

Grönlandijo in severnovzhodne robove Severne Amerike so že davno posedli Normani iz severne Evrope ter tu ustvarili cvetoče kulturne naselbine. Toda vse to je bilo kmalu uničeno tako temeljito, da je med Eskimi, ki se sami imenujejo »Inniti«, izginil celo spomin na te normanske naseljence. Ko bi te normanske naselbine ne bile uničene, bi morda kaj več vedeli o skrivnostnem narodu »Tunitov«, kakor ga imenujejo Eskimi, kateri je tu prebival že pred Eskimi. Spočetka so znanstveniki mislili, da so »Inniti« in »Tuniti« isto ljudstvo. Šele natančnejše spoznavanje Eskimov je dognalo, da ni tako. Kakor znano, je n. pr. Peary le s pomočjo Eskimov dosegel Severni tečaj. Odsihdoh so se znanstveniki bolj natančno začeli pečati z Eskimi in so dognali, da so »Tuniti« ali »Torniti« čisto drugo ljudstvo, ki je bilo Eskimom-Innitom sicer sorodno, vendar je imelo svojo kulturo. To vse pa so znanstveniki mogli ugotoviti le na podlagi eskimskega ustnega izročila. Spomin na »Tuniti« je v Grönlandiji zavil v bajke, medtem, ko se jih na Labradorju in drugje spominjajo bolj realno. Tu pripovedujejo o njih, da so si gradili kamnite hiše ter da so lovili le kite in mrože. Pripovedujejo o njih, da so bili silno močni ljudje, kateri so na harpuno vjetega mroža na vrvi prav tako lahko zadržali, kakor zadržijo Eskimi-Inniti tuljnja. Posebno naglašajo ustna izročila, da so »Tuniti« zelo častili in spoštovali svoje žene,

katero pa niso znale ravnati z oljnatimi svetilkami, vsled česar so imeli Tuniti od dima vnete oči.

Ostanki zidanih hiš pričajo

Da so »Tuniti« res živeli, da so se res preživljali z lovom na mrože in kite, to je potrdilo dognanje dr. Herberta Königa, ki je na vzhodni obali Labradorja odkril mnogo kamnitih hiš. Danski znanstvenik Therkel Mattiasen pa je izkopal razvaline kamnitih hiš v najbolj severni Kanadi in znanstveno dognal to, kar je dognal dr. König in kar so pričala ustna izročila Eskimov. Mattiasen je odkril zamrzo kulturo, ki je bila v skladu z eskimskimi pripovedkami. Kakor znano, Eskimi prebivajo le v snežnih kočah. On pa je odkril naokroglo zidane hiše. V zidovju teh hiš, zgrajenih iz kamenja in šote, je bilo vzdanih vse polno kosti velikih kitov. Prav tako pričajo eskimske pripovedke o »Tunitih«.

Junak sobe št. 40

Te dni je umrl v Londonu sir Alfred Ewing, star 79 let. Ewing je bil med svetovno vojno »general« armade, ki se je proti Nemcem borila z orožjem razuma. Kot tak je ententi priboril mnogo več zmag kakor angleški polki. Sir Alfred Ewing je namreč mojstrsko znal razvozljavati v skrivnih znakih sestavljena nemška poročila, katera so ujeli angleški prisluškovanci.

Zato je lord Balfour nekoč po pravici dejal: »Sobi št. 40, katera je dosegala uspehe zaradi bistrosti sira Alfreda Ewinga, je angleški narod dolžan velikansko hvaležnost. Molk pa je bil bistveni pogoj uspeha. In nihče ni znal bolje molčati ko on.«

Sir Alfred Ewing je bil profesor matematike na univerzi v Cambridgeu. Pozneje je postal referent za pomorsko šolstvo pri angleški admiraliteti. Že pred vojno se je pečal z zavozlavljanjem in razvozlavljanjem skrivnih poročil (šifriranja in dešifriranja). Ko pa je Anglija po začetku svetovne vojne ustanovila poseben oddelek, ki je imel nalogo razvozlati skrivne nemške brzojavke, so njemu naročili, naj organizira in vodi ta oddelek, ki je bil nastanjen v sobi št. 40 in v katerem je delovalo 50 uradnikov. Včasih je ta oddelek v enem dnevu razvozljaval do 2000 ujetih nemških šifriranih brzojavk.

Ko je lord Balfour govoril o velikanski hvaležnosti angleškega naroda siru Ewingu, je gotovo mislil na veliki dogodek, ko je Ewingov oddelek razvozljaval najnesrečnejši dokument nemške svetovne politike. Nemški zunanji mi-

Najstarejši prebivalci severnih polarnih krajev

Ostala sta le dva

Tuniti so bili torej prvi naseljenci ledenega severa, kamor jih ni potisnila slabost in sila, ampak jih je zvabilo bogastvo morskega obrežja: lovnih živali na suhem in v morju je tam kar mrgolelo. In kakor pravljica se sliši, da so zadnji potomci tega močnega naroda na otoku Southampton v Hudsonskem zalivu živeli še za naših dni. Te prebivalce so Eskimi vedno imenovali »Tuniti«. Znanost bi bila pri teh otokanih mogla najti čudovite izsledke o zgodovini in kulturi tega naroda, ko bi bila zgodovina zanje pravočasno vedela. Toda kužna bolezen je pomorila ta zadnji ostanek (60 duš) nekdanjega naroda. Ostala sta le dva otroka, ki pa sta bila še premajhna, da bi bila od očetov zvedela za zgodvino svojega rodu. Ta dva še živita, a ne vesta nič o svojem narodu, sta brez zgodovine. In tako je narod izumrl tik, preden ga je znanost odkrila.

Mož, ki je med svetovno vojno odkril vse nemške skrivnosti

nister Zimmermann je namreč melhiški vladi poslal šifrirano brzojavko, v kateri ji ponuja zvezo zoper Združene države Severne Amerike. To brzojavko so Angleži vjeli, soba št. 40 pa jo je čudovito naglo razvozljala. Besedilo so Angleži takoj sporočili Wilsonu. Ta jo je sporočil ameriškim listom, ki so zaradi tega strahovito udarili po Nemčiji. Sedaj je bilo ameriško javno mnenje pridobljeno za vojno proti Nemčiji. Amerika je lahko stopila v svetovno vojno. Izid vojne je bil odločen. Sir Ewing pa ima zaslugo, da je ta nesrečni dokument razvozljaval.

Kako točno je delovala soba št. 40, razvidimo iz tega, da se je njen vodja lahko pobahal, da so vsako, še tako zapleteno šifrirano nemško brzojavko razvozljali prej ko v 24 urah. »Po srečnem naključju«, je nekoč sir Ewing pripovedoval ameriškega časnikarju, »smo dobili v roke nekaj sovražnih codov (knjig s skrivnimi znaki za skrivno pisavo). Če smo jih mogli uporabljati, smo morali zaslediti tudi ključ, ki pa so ga sovražniki vedno znova zamenjavali. L. 1916 so Nemci začeli ključ za svoj najvažnejši »code« menjavati vsak dan opolnoči. Moje osebe pa je bilo že tako vajeno tega dela, da to menjavanje ni delalo več težav. Komaj je po menjavi ključa minulo tri ure, že smo nemške šifrirane brzojavke brali z novim ključem.« Tudi brezlična poročila nemških podmornic in »Zeppelinov« so Angleži vsa vjeli in jih vedno sproti razvozljali. Poročilo nemške podmornice »U 20«, da je potopila parnik »Lusitania«, je angleška admiraliteta sprejela skoro istočasno kakor nemška.

Zato ni čudno, če Angleži slave tega velikega moža.

Roman za stare in mlade

Pikica in Tonček

Pa ni čakala njegovega privoljenja. Tebi nič meni nič mu je nasula na gobček zvrhano pest pudra. Dudek se je pogledal v zrcalo in se zgrozil. Torej takle je človek, če se pusti obriti! si je najbrž mislil.

Gospodu brivcu Brundežu so ob pogledu na vse to zastale škarje v rokah. Tonček pa se je zvil od smeha, tako ga je zabavalo Pikičino žlobudranje in posnemanje odraslih.

Pikica se je ves čas držala bridko resno. Za spremembo je začela glasno čitati, kar je stalo na reklamnih lepkih po stenah. Nekajkrat je tudi zaporedoma zmešala besedilo, da ni imelo ne repa ne glave. »Uporablja je Drallejevo novo pričko, v moji trgovini dobite za najugodnejše cene vse pristne izdelke, če ste zadovoljni, povejte še drugim, tudi luknjice v ušesu vrtno pri nas, če niste zadovoljni, nam sporočite, nobene pleše več, najnovejša moda, v nedeljah odprto od 8—10, gospode prosimo, naj si pustijo ostriči lase že med tednom, kurja očesa pred uporabo razkužimo, britve so nepotrebna nadloga, varujte se zobnega kamna.« Čitala je vse to s tako dolgočasno pojocim glasom, kakor da deklamira pesem.

Dudka je njeno regljanje kar uspavalo. Široko je zazdehal, se zvil v klobčič kakor jež in zadremal.

»Zabavna deklica, kaj?« je Tonček vprašal gospoda Brundeža.

»No, hvala lepa za takšno zabavo!« je zabrundal gospod Brundež. »Dva dni bi jo poslušal in že bi videl bele miši.« Na te besede je začel spet z vso vnemo klopotati s škarjami po Tončkovi glavi. Hotel je čimprej končati svoje delo, da bi se iznebil nepovabljenih gostov, Pikice in Dudka. Imel je pač slabe živce.

Medtem je stopil v brivnico debel možakar z belim mesarskim predpasnikom.

»Tako, gospod Volmar,« je uslužno dejal brivec.

Tonček je pozorno gledal v zrcalo, da mu ne bi ničesar ušlo.

Mesar je pokimal in položil svojega rojstva kosti s takšno silo na stol, da je leta presunljivo zaječal.

Pikica se je samozavestno postavila pred njega in dejala:

»Gospod Volmar, ali znate peti?«

Mesar se je predramil iz svoje debelosti in začel v zadregi predstavljati svoje klobasaste prste sem in tja. Potem pa je odkimal:

Francoski spomenik kralju Aleksandru

Na pariški umetnostni razstavi je razstavljen tale osnutek spomenika umorjenemu kralju Aleksandru. Spomenik vzbuja veliko zanimanje.

Sven Hedin gre v Brazilijo

Sven Hedin, znameniti švedski raziskovalec no-tranje Azije, bo 19. februarja 1935 obhajal svojo 70-letnico. Vkljub visoki starosti je te dni sprejel nemško povabilo in se bo s »Zeppelinom« odpeljal v Južno Ameriko proučevati notranjost neznanih brazilskih gozdov in gora,

Zima v Evropi

Nad vso Evropo se je razgrnil mrzli val. V vzhodni in severni Evropi so zamrznila vsa jezera, katera pokriva debel led. Tam, kjer so že pred kratkim pluli čolni in ladje, zdaj brže sanke na jadra, katere potiska veter. — V zvezi s tem pričakujejo lovci, da bodo kmalu prišli v naše kraje tropi divjih gosi in rac.

Zaradi umora Lindberghovega otroka

Pretekli ponedeljek je sodišče v Flemingtonu, ki sodi obtoženega Nemca Hauptmanna, zaslišalo tudi otrokovo pestunjo Betko Gow, katera je svoj čas pestovala otročiča. Betka Gow, ki se je po nesreči v Lindberghovi hiši zopet vrnila domov v svojo škotsko domovino na Angleško, se je sedaj nalašč pripeljala v Ameriko — za pričo. Pokazali so ji nočno oblečko, v katero je bil oblečen otročiček tisti večer, ko so ga ugrabili. Z oblečko so ji pokazali tudi palčnik, ki ga je imel otrok na palcu, da bi se odvadil cucljati svoj palec. To vse so našli drugi dan blizu Lindberghove vile. Očividno je, da so ugrabitelji otroku takoj strgali oblečko z života. Državni pravdnik se na to opira, da je to storil tisti, ki je potem otroka tudi umoril in od staršev zahteval odkupnino.

Ko so Gowovi pokazali otrokovo oblečko, jo je takoj spoznala. Nato pa se je jokaje zgrudila na stol. Zato so morali obravnavo za nekaj časa prekiniti. Hauptmannov zagovornik je nato začel spraševati pričo vse mogoče reči. Pokazal ji je tudi skupinsko fotografijo, na kateri je naslikan za jetiko umrl Lizard Fisch. Poprašal jo je, ali med temi ljudmi spozna Fisch. Dekle je izjavilo, da ne pozna nikogar. Branilec bi namreč rad dokazal, da se je Fisch klatil okrog Lindberghove vile in da je on otroka ugrabil ter dobil odkupnino. Hauptmann pa da je potem le slučajno prišel od tega denarja, kakor sam trdi. Če bi bila Gowova Fisch spoznala, bi bil ta zagovor verjetnejši.

★

»No, Mihec,« je pralašla mamica sinčka, »ali si vrgel pismo v poštni predal?« — »Da, mamica, — tu pa imaš še tista dva dinarja za znamke. Vrgel sem pisemce v predal, ko ni nihče videl.«

Na ulici je Pikica prišla Tončka za roko in ga vprašala:

»Ali je bilo hudo?«

»Kakor se vzame,« se je zresnil. »Vdrugič te ne vzamem več s seboj.«

»Kakor hoče,« je našobila ustna in izpustila njegovo roko.

Že sta bila na Zmajskem mostu. Pikica se je zabavala z Dudkom, toda dolgo ni mogla prenašati Tončkovega molka.

»Kaj pa je prav za prav tvoji mami?« se je spet prijateljsko obrnila k njemu.

(Nadaljevanje sledi.)

